

**Avdelningen för utbildning och
arbetsmarknad**

Mats Söderberg

Utbildningsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Studiestartsstöd - ett nytt rekryterande studiestöd

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är positivt till inrättandet av en form av studiestöd i syfte att stödja personer som har lång väg till erforderlig kompetens för att uppnå ett fäste arbetslivet, så att de kommer igång med vuxenstudier. SKL ställer sig bakom den formulering av målgruppen som görs och vilka behov hos individen det ger uttryck för.

Vi ser att insatser för att utveckla myndigheternas samverkan med kommunerna blir påkallade. De kommunala insatserna bör i många fall kunna genomföras i samverkan kommuner emellan. Kommunen behöver inför sin uppsökande verksamhet särskilt identifiera och involvera vilka kategorier vuxna som behöver del av insatsen i just den regionen. Kommunens uppgift blir vidare en prövning att de personer som kan bli aktuella för stöd tillhör målgruppen behovs- och åldersmässigt.

Tiden mellan beslut och genomförande av föreliggande reform blir kort. Systemstöd för hanteringen måste utvecklas av staten och tillhandahållas kommunerna, implementeringsinsatser måste genomföras våren 2017 och en grund samtidigt läggas för uppföljning av insatserna, nationellt, såväl som lokalt/regionalt. Staten behöver i enlighet med finansieringsprincipen uppmärksamma i vilken grad reformen leder till ökade kommunala kostnader och kompensera kommunsektorn för detta. SKL ser därför fram emot överläggningar i frågan.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Inledning

SKL ser positivt på förslaget att inrätta ett studiestartsstöd. Syftet med stödet är att rekrytera personer till studier i det fall det reguljära studiestödet inte är tillräckligt långtgående för att en person med behov av kompetenshöjning ska ha förutsättningar att komma igång med sådana studier.

Detta stöd avser således den målgrupp som inte skulle påbörja kompetenshöjande insatser enbart utifrån reguljärt studiestöd. SKL ser studiestartsstödet som ett viktigt instrument i kommunens rekryterande verksamhet i avsikt att få fler att delta.

SKL ser också positivt på den innovativa form av samverkan nationell - lokal nivå inom ramen för offentlig verksamhet som studiestartsstödet ger uttryck för. Detta genom att kommunerna aktivt identifierar och söker upp aktuella kategorier inom målgruppen och staten svarar för en generell utformad stödform med finansiering och utbetalning till den enskilde.

Ett stöd för uppsökande verksamhet

SKL delar bedömningarna i promemorian att det behövs mer av aktiva rekryteringsinsatser till studier för att få individer i behov att höja sin kompetens för att kunna få ett fäste i arbetslivet att komma igång med studier.

I de fall behovet av kompetenshöjning visar sig mer omfattande ser SKL ett värde i att kommunerna i sitt arbete får tillgång till det den form av förstärkt studiestöd som förslaget ger uttryck för. Insatsen kan förväntas leda till att individen efter ett år med förhoppningsvis positiva erfarenheter av studier och stärkt självförtroende kan motiveras fortsätta studierna med hjälp av reguljärt studiestöd.

Målgrupp

I underlaget till lagtext anges att målgruppen ska utgöras av den som har *”kort utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden”*. SKL anser att denna formulering är lämplig. Vi bedömer inte att det nu är rimligt eller lämpligt att ytterligare precisera den delen av villkoren. Vi har heller inget att erinra mot åldersgränserna 25-56 år.

För personer under 25 år bör enligt förbundets synsätt i huvudsak andra åtgärder tillämpas för att de individerna ska få stöd att komma in på arbetsmarknaden.

För yngre *nyanlända* personer vilka inte har en utbildningsbakgrund som motsvarar grundläggande eller gymnasial nivå bör särskilda åtgärder övervägas för att underlätta studier och etablering på arbetsmarknaden. SKL önskar en dialog med regeringen om utvecklingen av sådana åtgärder.

Det framgår inte av promemorian hur personer från gymnasiesärskolan/målgruppen för särvux ska ses i detta sammanhang. Det är en fråga förbundet ser att vi behöver komma tillbaka till.

Arbetsmarknadssituation

I remisspromemorian uttrycks krav på att personen ska ha varit arbetssökande hos arbetsförmedlingen i minst sex månader för att få en ansökan om studiestartsstöd behandlad. Det finns personer som nås av rekryterande insatser vilka står långt utanför arbetsmarknaden och som skulle behöva motsvarande stöd, men som inte är anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Även dessa individer skulle kunna ha stor nytta av ett studiestartsstöd som rekryterande insats. SKL anser – att alternativa kriterier behöver utarbetas för att fånga upp denna kategori människor.

Samverkan

Kraven på att individen varit arbetssökande i sex månader för att få tillgång till stödet kommer att ställa krav på god samverkan mellan kommuner och arbetsförmedlingen.

SKL ser att den form av samverkanslösningar arbetsförmedling-kommun, vilka utvecklats inom ramen för arbete i Delegationen Unga till arbete, även skulle kunna få tillämpning för fler samverkansområden kommun-arbetsförmedling, inte minst gällande samverkan kring studiestartsstödet. Det kan i det sammanhanget behöva påpekas att arbetsförmedlingens tjänstemän behöver ges förutsättningar att utveckla en god kännedom om vuxenutbildningen.

Satsningen på studiestartsstödet kan också rimligen ske inom ramen för sådan samverkan kommuner emellan som redan utvecklats för vuxenutbildningen i stora delar av landet - inte minst vad gäller yrkesvux. Hanteringen av studiestartsstödet kan därför – som SKL ser det – ofta med fördel ske genom interkommunal samverkan, något som också kan komma att beaktas vid utformningen av administrativa stödsystem.

Tilläggsbidrag

SKL tillstyrker förslaget att ett särskilt tilläggsbidrag inom ramen för Studiestartsstödet ska kunna lämnas för sökande vilka har vård om barn.

Kommunens rekrytering respektive prövning

SKL konstaterar att kommunens aktiva arbete med studiestartsstödet kommer att innefatta olika slag av insatser.

Det första gäller inom ramen för rekryteringsarbetet, där varje kommun behöver ha en strategi och lokala riktlinjer för att särskilt identifiera de kategorier människor i den egna kommunen vilka bedöms behöver få del av satsningen. Att hanteringen av stödet – i enlighet vad som särskilt framhålls i promemorian – därvid anpassas till de olika förutsättningar och förhållanden som råder i olika kommuner och på olika regionala arbetsmarknader anser förbundet vara mycket viktigt. Den utvärdering som senare sker av insatserna i kommunerna behöver ha sin utgångspunkt i dessa skilda förutsättningar och förutsättningar på arbetsmarknaden.

Den andra är den kommunala uppgiften att pröva att de personer som söker stödet uppfyller kraven i 4 och 5 §§ lag om studiestartsstöd och därmed tillhör målgruppen. I dessa avseenden bör det normalt sett inte vara förenat med svårigheter att konstatera att individen tillhör rätt ålderskategori. Bedömningen av utbildningsbehov enligt 4 § (se ovan) ställer större krav. Som SKL tidigare framhållit ser förbundet i detta läge det dock inte som lämpligt att i författningen närmare reglera vad som anses som ”stort behov av utbildning”. Den kommunala likställighetsprincipen ska givetvis vara rådande. Här kan till exempel stödmaterial från Skolverket tjäna som underlag och stöd vid den kommunala hanteringen av denna fråga.

Finansiering

SKL anser - i likhet med vad promemorian ger uttryck för - att studiestartsstödet, inklusive ett utvecklat IT-stöd, utvecklad samverkan etc. kan vara positivt för såväl den enskilde och kommunen som den lokala arbetsmarknadssituationen. Samtidigt måste det konstateras att förslaget innebär en hel del tillkommande uppgifter som åläggs kommunerna. SKL ser att ett genomförande av förslaget ställer krav på tillkommande insatser för kommunerna vad gäller beslutsprocess, administration och vägledning. Vi anser att regeringen i samband med reformen i enlighet med finansieringsprincipen närmare behöver beräkna ökade kommunala kostnader och kompensera kommunsektorn för detta.

I promemorian påtalas att det föreslagna studiestartsstödet kommer att minska behovet av ekonomiskt bistånd och att kostnaderna för ekonomiskt bistånd beräknas minska mer än de administrativa kostnaderna ökar med anledning av arbetet med

studiestartsstödet. SKL anser att dessa beräkningar är osäkra. Påverkan på försörjningsstödet kan variera stort mellan olika kommuner, bl.a. beroende på vilka möjligheter som idag erbjuds t. ex. vad gäller studier med bibehållet försörjningsstöd. Studiestartsstödet får enligt förbundets mening aldrig i första hand få ses som ett sätt att minska försörjningsstödet utan ska vara ett stöd i rekryteringsarbetet så att fler som så behöver kommer igång med studier.

SKL emotser därför överläggningar i finansieringsfrågan.

Hantering och systemstöd

I den kommunala hanteringen kommer det vara nödvändigt med en rågång mellan vad som å ena sidan är information och vägledning och å andra sidan myndighetsutövning avseende prövning av målgruppstillhörigheten. SKL ser inte detta som någon oöverstiglig fråga att lösa men anser det slaget av frågeställningar lämpligen kan uppmärksammas och belysas i samband med implementeringen av reformen.

För att kommunen ska kunna vägleda individer om studieekonomiska förutsättningar behövs direktåtkomst till elektronisk information från CSN och Migrationsverket vad gäller personuppgifter samt ett webbaserat systemstöd vad gäller ärendehanteringen. Det är därför nödvändigt att det vid införandet av studiestartsstödet finns tillgång till sådana digitala stödsystem i kommunen vid tidpunkten för reformens genomförande liksom tillgång till systemsupport.

Implementering och uppföljning

En väl genomförd reform ställer krav på god implementering under våren 2017. SKL ser här ett behov av ett antal sammankomster där representanter för statsmakterna, berörda myndigheter och förbundet medverkar. Det behövs vidare insatser vad gäller det tekniska systemstödet i kommunerna från statens sida, frågor om support från CSN.

På ett relativt tidigt stadium behöver också insatser planeras som en grund för uppföljning av reformen och studiestödsformen. En viktig del är att uppmärksamma kommunernas egen uppföljning av denna verksamhet. Vi ser det som angeläget att en vuxenutbildningsdatabas upprättas.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande